

Inhalt

Vorwort.....	7
<i>Vera Kapeller & Johannes Huemer</i>	
1 Einleitung	
<i>Vera Kapeller & Johannes Huemer</i>	
1.1 Problemstellung.....	9
1.2 Aufgaben und Ziele	9
1.3 Der Stand der Forschung.....	10
1.4 Charakteristik des Untersuchungsgebietes	13
1.4.1 Geographische Lage	13
1.4.2 Kulturlandschaft und Natur	13
1.4.3 Bevölkerung und Bevölkerungsdynamik im Untersuchungsgebiet	16
<i>Bevölkerung.....</i>	<i>16</i>
<i>Ungleiche Partner – Bevölkerungsdichte im Dauersiedlungsraum 2008.....</i>	<i>18</i>
1.4.4 Beschäftigte nach Sektoren im Nordburgenland	18
1.4.5 Flächennutzung im Nordburgenland	19
1.4.6 Verkehr	20
2 Bevölkerungs- und Siedlungsdynamik im Grenzgebiet Nordburgenland und Bratislava	
<i>Vera Kapeller</i>	
2.1 Städtische versus ländliche Strukturen im Grenzgebiet Nordburgenland und Bratislava	23
2.2 Die Expansion der Hauptstadt Bratislava für Wohnzwecke und die Auswirkungen auf das Nordburgenland.....	27
2.2.1 Die städtischen Randzonen und das Phänomen Suburbanisierung	27
2.2.2 Die Stadtentwicklung von Bratislava – von der Urbanisierung zur Suburbanisierung	28
2.2.2.1 <i>Die Entwicklungsphasen der Suburbanisierung im Umland von Bratislava .....</i>	<i>29</i>
2.2.2.2 <i>Die räumlichen und baulichen Auswirkungen der Suburbanisierung Bratislavas auf das Umland.....</i>	<i>30</i>
2.2.3 Das Phänomen der grenzüberschreitenden Wohnsuburbanisierung von Bratislava in den Bezirk Neusiedl am See/Burgenland.....	31
2.2.4 Auswirkungen der Suburbanisierung Bratislavas auf die Grenzgemeinden des Nordburgenlandes und Empfehlungen für Maßnahmen	34
3 Statistische Grundlagen zur Bevölkerung in den Gemeinden des Bezirks Neusiedl am See	
<i>Vera Kapeller, Johannes Huemer & Thomas Braun</i>	
3.1 Die Bevölkerungsentwicklung zwischen 1981 und 2011	37
3.2 Die Bevölkerungsstruktur	39
3.2.1 Die Altersstruktur der Bevölkerung 1991–2012.....	39
3.2.2 Geburtenbilanz	40
3.2.3 Anteil der Ledigen an der Gesamtbevölkerung 2011	41
3.3 Wer sind die Zuwanderer in den Gemeinden des Bezirks Neusiedl am See?.....	42
3.3.1 Anteil der Bevölkerung mit ausländischer Staatsbürgerschaft.....	42
3.3.2 Anteil der Bevölkerung mit slowakischer Staatsbürgerschaft 2001–2012	42
3.3.3 Die Bevölkerungsdynamik: die Gemeinde Kittsee als Beispiel	43
4 Gebäude- und Wohnungsentwicklung sowie die Wohnqualität im Bezirk Neusiedl am See – statistische Grundlagen	
<i>Vera Kapeller, Johannes Huemer & Thomas Braun</i>	
4.1 Die Gebäudeentwicklung zwischen 1971 und 2011	45
4.2 Die Wohnungsentwicklung zwischen 1971 und 2011	47
4.3 Gebäudealter im Bezirk Neusiedl am See (Stand 2011).....	48
4.4 Aspekte der Wohnqualität	53
4.4.1 Die Wohnungsgröße 2011	53
4.4.2 Die Ausstattungskategorie der Wohnungen (Anteil der Wohnungen mit Ausstattungskategorie A bis D an allen Wohnungen) 2011.....	54

5 Bauliche Strukturen im Bezirk Neusiedl am See: vom Steildachhaus über den Bungalow bis zum Passivhaus

Vera Kapeller & Johannes Huemer

5.1	Was wird gebaut	55
5.1.1	Das Einfamilienhaus – weiterhin die bevorzugte Bau- und Wohnform auf dem Land?	55
	<i>Statistische Grundlage</i>	55
5.1.2	Die Verwandlung des Einfamilienhauses vom Streckhof zum Passivhaus	56
5.1.3	Reihenhaus	61
5.1.4	Mehrfamilienhaus	64
5.2	Für wen wird gebaut? – exklusiv versus sozial	68
5.2.1	Exklusives Wohnen	68
5.2.2	Leistbares Wohnen – Junges Wohnen	69
5.2.3	Soziales Wohnen – Alters- und Pflegeheime, Tagesbetreuungscentren	70
5.3	Ortskern versus Ortsrand	72
5.3.1	Bauen im Bestand	72
	<i>Nachnutzungen und innerörtliche Bauflächen</i>	75
	<i>„Hintaus“-Bebauungen</i>	75
5.3.2	Ortsrandbebauungen	77
5.4	Ökologisches und energieeffizientes Bauen und Wohnen im Bezirk Neusiedl am See	78
5.4.1	Datengrundlage	78
5.4.2	Energie-, Ökologie- und Alternativprojekte	79
	<i>Niedrigenergie- und Ökosiedlungen</i>	79
5.4.3	Autofreie Siedlungen und Co-Housing-Projekte	80

6 Baulich-räumliche Entwicklung im Grenzraum von Bratislava von 1990 bis zur Gegenwart

Lubica Vitková

6.1	Wesentliche Merkmale des Ausgangszustands vor dem Suburbanisierungsprozess bis zum Jahre 1990	83
6.2	Wesentliche Merkmale des Suburbanisierungsprozesses nach 1990	84
6.3	Begriffe und Systematisierung der untersuchten Phänomene	84
6.3.1	Typen der materiell-räumlichen Strukturen	84
6.3.2	Formen der Raumentwicklung	84
6.3.3	Größenparameter von Zonen äußerer Entwicklung	85
6.3.4	Prinzipien des äußeren Wachstums von Siedlungen	85
6.4	Die Entwicklung des suburbanen Raums der Stadt Bratislava	85
6.4.1	Erste Periode 1990–2000	85
6.4.2	Zweite Periode 2000–2009	85
6.4.3	Dritte Periode 2010–2014	88
6.5	Raumordnungspläne als Instrument zur Steuerung der Raumentwicklung	90
6.5.1	Perspektiven	90

7 Zukünftige Siedlungs- und Wohnbaupotentiale

Vera Kapeller & Johannes Huemer

7.1	Strategien für das Bauen für die Zukunft?	95
7.2	Koordiniertes Vorgehen beim Bauen im Ortskern	96
7.3	Baulandmobilisierung im Ortskern	96
7.4	„Unkontrolliertes Bauen“ – Das Verankern von Verordnungen	97
7.5	Die Belegung des Ortskerns durch das Wohnen für Generationen	98
7.5.1	Junges und soziales Wohnen im Ortskern	98
7.5.2	Chancen für die ältere Generation – Wohnen im Ortskern und neue Finanzierungsmöglichkeiten	99
7.6	Ansätze zur Belegung des Ortskerns und des öffentlichen Raums	101
7.7	Parzellenübergreifendes Planen und Bauen	104
7.8	Ausblick	106
	Abbildungsverzeichnis	108
	Kartenverzeichnis	111
	Diagrammverzeichnis	112
	Tabellenverzeichnis	112
	Literaturverzeichnis	113

OBSAH

Predslov	7
1 Úvod	9
<i>Vera Kapeller & Johannes Huemer</i>	
1.1 Problematika.....	9
1.2 Úlohy a ciele.....	9
1.3 Stav výskumu	10
1.4 Charakteristika skúmaného územia.....	12
1.4.1 Charakteristika polohy	12
1.4.2 Kultúrna krajina a príroda	13
1.4.3 Obyvateľstvo a jeho dynamika na skúmanom území	14
<i>Obyvateľstvo .....</i>	
<i>Nerovní partneri – hustota obyvateľstva na trvale osídlenom území 2008 .....</i>	
1.4.4 Podiel zamestnaných obyvateľov Severného Burgenlandu v jednotlivých sektoroch.....	15
1.4.5 Využívanie pôdy v Severnom Burgenlande.....	16
1.4.6 Doprava.....	16
2 Dynamika vývoja obyvateľstva a osídlenia na pohraničnom území Severného Burgenlandu a Bratislavy	18
<i>Vera Kapeller</i>	
2.1 Mestské a vidiecke štruktúry na pohraničnom území Severný Burgenland a Bratislava	18
2.2 Expanzia hlavného mesta Bratislavy na účely bývania a jej dôsledky na Severný Burgenland	19
2.2.1 Okrajové zóny mesta a fenomén suburbanizácie	19
2.2.2 Vývoj mesta Bratislava – od urbanizácie k suburbanizácii.....	20
<i>Fázy vývoja suburbanizácie v zázemí Bratislavy .....</i>	
<i>Územné a stavebné dôsledky suburbanizácie Bratislavy pre okolie .....</i>	
2.2.3 Fenomén cezhraničnej suburbanizácie z Bratislavy do okresu Neusiedl am See/Burgenland	23
2.2.4 Dôsledky suburbanizácie Bratislavy na pohraničné obce Severného Burgenlandu a odporúčania opatrení	25
3 Štatistické charakteristiky obyvateľstva obcí okresu Neusiedl am See	27
<i>Vera Kapeller, Johannes Huemer & Thomas Braun</i>	
3.1 Vývoj obyvateľstva v rokoch 1981 až 2011.....	27
3.2 Štruktúra obyvateľstva.....	28
3.2.1 Veková štruktúra obyvateľstva v období 1991–2012	28
3.2.2 Prírodný prírastok.....	29
3.2.3 Podiel slobodných z celkového počtu obyvateľov 2011	29
3.3 Kto sú obyvatelia, ktorí sa prisťahovali do okresu Neusiedl am See?.....	30
3.3.1 Podiel obyvateľstva so zahraničnou štátnou príslušnosťou.....	30
3.3.2 Podiel obyvateľstva so slovenskou štátnou príslušnosťou 2001–2012	30
3.3.3 Dynamika obyvateľstva: obec Kittsee ako príklad	31
4 Vývoj počtu budov a bytov a kvalita bývania v okrese Neusiedl am See – štatistické podklady	33
<i>Vera Kapeller, Johannes Huemer & Thomas Braun</i>	
4.1 Vývoj počtu budov v rokoch 1971–2011	33
4.2 Vývoj počtu bytov v rokoch 1971 až 2011	34
4.3 Vek budov v okrese Neusiedl am See (stav v roku 2011)	34
4.4 Aspekty kvality bývania.....	36
4.4.1 Veľkosť bytov, 2011	36
4.4.2 Kategórie vybavenia (podiel bytov kategórie vybavenia A až D) v roku 2011	37
5 Stavebné štruktúry v okrese Neusiedl am See. Od domu se štítovým priečelím cez bungalovy po pasívne domy	38
<i>Vera Kapeller & Johannes Huemer</i>	

5.1	Čo sa stavia	38
5.1.1	Rodinný dom – stále uprednostňovaný spôsob výstavby a bývania na vidieku?.....	38
	<i>Štatistické podklady</i>	38
5.1.2	Zmena rodinného domu štítového po pasívny dom	38
5.1.3	Radový dom	41
5.1.4	Rodinné domy s viacerými bytovými jednotkami	43
5.2	Pre koho sa stavia – exkluzívne verzus sociálne	45
5.2.1	Exkluzívne bývanie	45
5.2.2	Cenovo dostupné bývanie – bývanie pre mladých ľudí.....	46
5.2.3	Sociálne bývanie – domovy dôchodcov a domovy sociálnej starostlivosti, centrá dennej starostlivosti ..	47
5.3	Centrum obce verzus okraj obce	49
5.3.1	Výstavba v zastavaných častiach.....	49
	<i>Ďalšie využitie a stavebné plochy v rámci obce</i>	50
	<i>Zástavba ‘humna’</i>	51
5.3.2	Zástavba okrajov obcí.....	51
5.4	Ekologická a energeticky efektívna výstavba a bývanie v Burgenlande	52
5.4.1	Základné údaje	52
5.4.2	Energetické, ekologické a alternatívne projekty	53
5.4.3	Sídla bez automobilovej premávky a projekty co-housingu	54
6	Stavebno – priestorový vývoj v suburbánnom priestore Bratislavy od roku 1990 po súčasnosť.	56
	<i>Lubica Vitková</i>	
6.1	Podmieňujúce faktory východiskového stavu pred suburbanizačného procesu do roku 1990	57
6.2	Podmieňujúce faktory suburbanizačného procesu po roku 1990.....	57
6.3	Pojmy a systematizácia skúmaných javov	58
6.3.1	Typy hmotovo-priestorových štruktúr	58
6.3.2	Formy územného rozvoja.....	58
6.3.3	Veľkostné parametre vonkajších rozvojových zón.....	58
6.3.4	Princípy vonkajšieho rastu sídel.....	58
6.4	Vývoj v suburbánnom priestore Bratislavy.....	59
6.4.1	Prvé obdobie 1990–2000	59
6.4.2	Druhé obdobie 2000–2009	59
6.4.3	Tretie obdobie 2010–2014	61
6.5	Územné plány, ako nástroj usmerňovania územného rozvoja	62
6.5.1	Budúci rozvoj.....	63
7	Budúci potenciál osídlenia a bývania	64
	<i>Vera Kapeller & Johannes Huemer</i>	
7.1	Koncept stavania pre budúcnosť?	64
7.2	Koordinovaný postup pri výstavbe centra obce	64
7.3	Mobilizácia stavebných pozemkov na okraji obcí	65
7.4	„Nekontrolovaná výstavba“ – zakotvenie nariadení	65
7.5	Oživenie centra bývaním pre viaceré generácie.....	66
7.5.1	Mladé a sociálne bývanie v centre obcí	66
7.5.2	Šanca pre staršiu generáciu – bývanie v centre obce a nové možnosti financovania.....	67
7.6	Rôzne prístupy k oživeniu centra obce a verejného priestoru	68
7.7	Plánovanie a výstavba presahujúce hranice parciel	69
7.8	Vyhliadky	70
	Zoznam obrázkov.....	72
	Zoznam tabuliek	75
	Zoznam grafov	75
	Zoznam map	75